



**La Vida quotidiana a Salt 50 anys enrera : 1 de gener a 31 de desembre del 1936** : exposició : Casa de Cultura "Les Bernardes" del 18 de juny al 15 de juliol del 1986. Ajuntament de Salt, 1986.

Presentació:

*L'exposició que visitareu vol oferir-vos la possibilitat de fer un recorregut detallat per la vida del poble des del gener al desembre de l'any 1936. És a dir, situar-vos en aquell any concret al cap de cinquanta anys. No es pretén demostrar cap hipòtesi, sinó, simplement, presentar-vos un moment específic del nostre passat, un tall històric, que en fer-vos viure l'anècdota -per a molts, potser, el record- us permeti endevinar moltes de les coses que hi havia al darrera d'aquell any i projectar moltes de les que han passat durant aquests cinquanta anys. L'exposició, doncs, vol actuar d'estímul per provocar múltiples i diverses reflexions i lectures personals. [...]*

Miquel Berga. Tinent d'Alcalde de l'Ajuntament de Salt

Conté:

## Treball i població

La vida de Salt en els anys de la segona república es caracteritza per la forta implantació d'un sector industrial que es recolza en un tèxtil punter, en la pervivència d'un espai de camps que són explotats en base a petites parcel·les -i això fa que ben aviat el treball de l'hort s'encari fonamentalment a la pura i simple subsistència familiar- i per la creixença de la població que volta ja els sis mil habitants, la qual cosa la situa en un lloc capdavanter en el context de les comarques gironines.

**L'atracció demogràfica.**- Els trets bàsics de la població saltenca de l'any 1936 no difereixen fonamentalment dels que poden caracteritzar ara en ple any 1986, exactament cinquanta anys més tard: població en franca creixença mercès a una considerable immigració -d'arreu de les comarques gironines i també de tot l'estat-, davallada perceptible del nombre d'habitants nascuts a Salt en el context del poblament total, i creixent ocupació de la població de la vila en indústries i comerços de la veïna ciutat de Girona. [...]

Pel que fa al repartiment geogràfic de la població, constatem que les zones de més densitat l'any 1936 són les formades pels carrers de Girona i de Galán Garía Hernández -actual carrer Major- el carrer d'Hernán Cortés, ara carrer Llarg, i el carrer de Sant Antoni. Un altre punt considerable de concentració humana ho constitueix el sanatori psiquiàtric, amb una població adulta que té un important pes percentual en el total saltenc. Finalment, el contingent poblacional del veïnat -a redòs de la fàbrica de filats i teixits de la Coma Cros- i el de les masies esparses, completen la distribució de la població saltenca a les vetlles de l'alçament de l'any 1936.

**la preponderància de la indústria.**- Ja hem assenyalat l'important pes específic del sector industrial en el conjunt de l'activitat econòmica de la vila, fins al punt que podem afirmar amb una certa contundència que el Salt de l'any 1936 té més a veure amb el d'ara -malgrat els cinquanta anys transcorreguts- que no pas amb el de la primèria de segle [...]

La preponderància del sector industrial és tanmateix indiscutible. Al quasi 20% de població activa dedicada al tèxtil, hi cal afegir els més de 700 obrers que s'ocupaven conjunturalment en treballs ben diversos, senyaladament del mateix ram del tèxtil i de la construcció. Això fa que usualment prop de la meitat de la població treballadora es trobi ocupada en el sector industrial.[...]

Aquesta població majoritàriament obrera serà la protagonista de les lluites sindicals i de les vagues més sonades [...]

**una agricultura de subsistència.**-D'ençà de l'any 1900 -quan encara es pot parlar d'un cert equilibri entre l'agricultura i la indústria- la població treballadora saltenca abandona cada cop més l'explotació de les hortes del pla, almenys com a activitat fonamental. Ja l'any 1936 es constata la migradesa de la ramaderia -bàsica en les societats de tipus agrari- i l'escassa ocupació -un 12%- que prové d'aquest sector econòmic. La propietat de la terra, segons Josep Burch i Montserrat Vivern, es troba en mans d'uns quants grans propietaris, d'entre els quals destaca Carles de Camps i Olzinelles, Marquès de Camps, d'un segon bloc de propietaris d'extensió mitjana i, finalment d'un 30% de la terra en mans dels camperols.[...]

## La vida municipal

En començar el gener de 1936, encara no feia cinc anys que l'Estat espanyol havia esdevingut, per voluntat popular, una república. El comportament de l'electorat saltenc no admet cap mena de dubte: tant a les eleccions municipals del 12 d'abril com a les eleccions legislatives del 28 de juny de 1931, la gran majoria dels votants van

ser partidaris de la Coalició Catalana Republicana [...]

I, en fer aquest salt endarrerera, hem de començar dient que cal distingir dues etapes ben diferenciades al llarg de l'any 1936. La primera es clouria el 18 de juliol i, malgrat els conflictes obrers que s'han esmentat, es caracteritza per una situació de tranquil·litat que difícilment deixa entreveure el gir que prendran els esdeveniments. La segona etapa s'inicia a partir d'aquesta data que acabem d'apuntar, es a dir, després de l'aixecament militar que dona origen a la guerra civil. [...]

### La vida quotidiana

[...]. El futbol, ara fa mig segle és l'esport que gaudeix d'una major popularitat. El menys de 6000 habitants d'aleshores es permeten de tenir dos camps de futbol i tres equips: el del "Joven d'Ara", el de la "Federació de Joves Cristians de Catalunya" (Fejocistes) i el del "Casal Saltenc". [...]

Tot i això, el futbol no és l'única possibilitat d'esbarjo que la vila ofereix als saltencs. En una època en la qual la televisió no ha entrat encara en cap casa i són comptades les ràdios que s'escolten, el teatre i les sessions de cinema al Centre Republicà fan més lleugers els caps de setmana [...]

Però encara hi ha noves oportunitats de trobar parella: des de les excursions que com la del 1r de maig el Grup Femení d'Esquerra organitza a Rocacorba, fins a les festes populars de Sta. Llúcia, Sant Antoni o Sant Sebastià, passant, naturalment, per la celebració de la Festa Major. Malgrat que ara fa cinquanta anys, i per raons òbvies, no es pogué celebrar [...]

Als dies feiners les possibilitats d'esbarjo queden més reduïdes. Després del treball a la fàbrica i del treball esporàdic a les hortes, les dones s'han d'ocupar de les feines domèstiques (la casa, rentar la roba al "safareig de les dones" o anar a comprar a una de les dues cooperatives obreres que tenen els seus taulells oberts a l'actual carrer Major -La Econòmica Saltense- i al carrer Vidal i Barraquer -La Constança Saltense-), mentre que els homes discuteixen de política, passen l'estona prenent un copa o fent la partida [...]

Les aigües del Ter (el "Tè" dels saltencs) també permeten coses que avui són irrealitzables: banyar-s'hi els calorosos dies d'estiu, fer-hi berenades a la seva riba, tot veient com les regues de l'hort s'anaven amarant o, fins i tot, tirar-hi la canya per pescar-hi barbs, bagres, anguiles o alguna granota [...]

**l'ensenyament. Les escoles.**- En el llibre "El poble de Salt durant la segona república (1931-1936)" J. Burch i M. Vivern han avaluat en un 40% l'índex d'analfabetisme existent a la vila ara fa mig segle. De tota manera, però, les possibilitats d'escolarització per a la mainada de l'any 1936 resten ben cobertes, i els pares poden escollir de portar els seus fills a "L'Escola Nacional" (avui La Farga), als "hermanos" de la Salle (actualment Ajuntament) o a les "Dominiques", que funden el seu primer col·legi el 1894 (carrer Llarg) i que entorn dels anys trenta obren un nou local al Veinat. Tanmateix, encara queda un nou centre d'escolarització que és el de "l'Escola Racionalista", fundada el 1933 per Joaquim Trias i Coll i situada a l'edifici del "Floreal" [...]

**la carretera de la vergonya.**- Les referències constants a l'estat de la carretera que uneix Salt amb Girona, ens permeten de traslladar cinquanta anys enrera un qualificatiu ben actual. La crònica de l'Autonomista del dia 14 de gener palesa el que acabem d'afirmar: *"No hi ha dret (...) que es tingui (...) una carretera tan plena de clots, tan desastrosa, tan intransitable (...) s'ha parlat d'asfaltar-la, d'empedrar-la (...). Hi ha hagut promeses i esperances, però van passant les setmanes i els mesos i mai no veiem que s'hi faci res, que s'hi tiri tan sols una pedra ni un grapat de sorra"* [...]

**el difícil exercici de viure.**- En el viure quotidià de qualsevol col·lectivitat es presenten tot un seguit de situacions que són poc plaents a algú dels seus membres. Salt no és, evidentment, una excepció, i aquells que hi habiten es troben sotmesos a sorpreses ben agradables [...]

En arribar a finals de 1936, però el futbol, les festes populars, les berenades el teatre, el problema de la carretera o del Psiquiàtric es veuen, ben segur, relegats a segon terme. El paper protagonista el tindrà, sense cap mena de dubte, la guerra.